

Het bijbelse kernwoord (wel)gelukzalig - welzalig

Het woord zalig is in onze tijd helemaal niet zo'n ongebruikelijk en ongebruikt woord. De 'man of the street' heeft het soms ook over iets dat zalig/ heerlijk is of zalig smaakt. En dan wordt bedoeld, dat dit een fijn gevoel ofte wel genot/ smaak geeft. Er wordt ook wel gesproken over een zalige tijd (vakantie bijv.) of van iemand die zalig kan koken.

Het woordenboek van Van Dale komt waarschijnlijk wat dichter bij het bijbelse spraakgebruik, als het van het woord zalig zegt: Het betekent: het eeuwig goed deelachtig. Een mens kan zalig sterven en gered worden van het eeuwige verderf. De RK kerk (de paus) kent de gewoonte van de Beatificatie/ zaligverklaring van een persoon die wonderlijke daden heeft verricht; deze komt dan na zijn dood in aanmerking voor openbare verering.

Maar nu is het wel de vraag, of de Bijbel met het woord zalig ook zoiets bedoelt. We willen dat in deze voordracht onderzoeken, zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament.

I. Oude Testament (Hebr.èsjèr).

Wie worden er door de Bijbel (wel)gelukzalig genoemd? Het woord zalig wordt in de Statenvertaling ook wel weergegeven als: welgelukzalig. Dat is, zoals eens een catechisant tegen mij zei: Overgelukkig (zalig = vol van.. ; gelukzalig = vol van geluk en welgelukzalig: overgelukkig). De Engelse King James vertaling heeft steeds: happy. Genieten van God, dat mag.

Tekstgegevens over het woord (wel)gelukzalig

Het Hebr. werkwoord asjaar = gelukkig prijzen; gelukgewenst worden. Het Hebreeuwse woordenboek van Gesenius vertaalt met: Heil dem...De tegenstelling is: Wee hem die....

En wie heten er dan nu in het OT welgelukzalig en waarom? We beginnen met een verkenning van het boek der Psalmen waarin niet minder dan 29 keer het woord '(wel)gelukzalig' (Statenvertaling) wordt genoemd

A. De Psalmen

Wie is/ zijn (wel)gelukzalig?

- Wiens zonden zijn vergeven (32:1v)
- Die ver blijft van de zondepaden (1:1vv)
- Die op de Heere vertrouwen (2:12; 34:9; 40:5; 84:13)
- Die de God van Jakob tot Zijn hulp heeft en Hem verwacht (146:5)
- Wiens sterkte in U is (gebaande wegen) (84:6)
- Die de Heere vrezen en grote lust hebben in Gods geboden (112:1; 119:1 en 2; 128:1)
- Wiens God de Heere is (33:12; 144:15)
- Die door Hem verkoren is en woont in Zijn huis (Ps.65:5; 84:5, 6; 89:16)
- Die gerechtigheid doen (106:3)
- Die wijs omgaat met de ellendige (41:2 en 3)
- Zelfs tuchtiging (kastijding) geeft gevoel van gelukzaligheid (94:12;

Hebr.12:11

- Dat alles maakt, dat het u wel zal gaan (41:3; 127:5; 128:2)
- De ganse wereld (alle heidenen) zullen daarin roemen (72:17; in de tijd van de Messias).

Samenvatting:

Het hart van de zaak ligt in de schuldvergiffenis en het besef tot Gods eigendom (Gods als Helper) verkoren te zijn. Hij die met God verzoend is, is overgelukkig. Iemand zei ooit tegen ondergetekende, dat hij 'krankzinnig' werd van blijdschap, toen hij dat beleefde. Bij die geluksbeleving hoort ook het besef innerlijk vrij te zijn om zonder bijbedoeling in beginsel en in de vreze des Heeren naar Gods wet te mogen leven en te wijken van de zondepaden. Het zal u welgaan. Het doen van gerechtigheid, in het bijzonder in het omgaan met ellendigen wordt door God gezegend. Intussen blijft Godsvertrouwen de stuwkracht voor dat alles. Ook betekent de beleving van Gods nabijheid in Zijn huis het toppunt van vreugde. De ganse wereld roeme in Gods heil.

B. Andere boeken OT

Wie is/ zijn (wel)gelukkig?

- De dochters van Lea bij de geboorte van haar 2^e zoon (Aser!!!!)zullen haar gelukkig achten (Gen.30:13)
- Israëel, een volk verlost door de Heere (Deut. 33:29)
- Salomo's knechten die zijn wijsheid horen (door Koningin van Scheba) (1 Kon.10:8; 2 Kron.9:7)
- De mens die door God gestraft wordt (Job 5:17a)
- Men hield Job gelukkig (Job 29:11)
- De mens die wijsheid vindt en verstandigheid voortbrengt (Spr.3:13)
- Ieder die ze (de wijsheid) vasthoudt (Spr.3:18b).
- Zij die Mijn wegen bewaren / die naar Mij (de Wijsheid) hoort (Spr. 8:32/ 34).
- Die zich over de nederigen ontfermt (Spr. 14:21)
- Die op de Heere vertrouwt (Spr. 16:20)
- De kinderen van de rechtvaardige die steeds in zijn oprechtheid wandelt (Spr. 20:7)
- Hij die gedurig vreest (Spr. 28:14)
- Hij die de wet bewaart (Spr. 29:18)
- Man en kinderen roemen de deugdzame huisvrouw welgelukkig (Spr.31:28)
- Het land welks koning een vorst der edelen is; geen kind (Pred. 10:17)
- De dochters van de bruid zullen haar welgelukkig roemen (Hoogl. 6:9)
- Allen die de Heere (de God des gericht) verwachten...(Jes. 30:18)
- Het volk dat in stille geruste plaatsen woont en zaait aan alle wateren (Jes. 32:20).
- De mens die het recht bewaart (Jes. 56:2)
- Hij die verwacht en raakt tot 1335 dagen) (Dan. 12:12).
- Alle heidenen zullen u (een lustig land) gelukkig noemen (Mal.3:12)

Samenvatting:

Naast het boek der psalmen zijn ook in een aantal andere Bijbelboeken OT citaten te noemen waarin zaligsprekingen staan. Zo worden zalig gesproken: het volk Israëel verlost door de Heere; de knechten van Salomo. Maar ook de mens die op de Heere vertrouwt en Hem zelfs in Zijn gerichten (ook in Zijn komst op aarde) verwacht; de mens door God gestraft; de mens die Wijsheid vindt en voortbrengt en die naar Wijsheid horen; hij die de wet/ het recht bewaart; de mens die zich over de nederigen ontfermt; de nakomelingen van de oprechte/ rechtvaardige; die gedurig vreest; de deugdzame huisvrouw; de vorst der edelen; de bruid uit

het Hooglied; het volk in stille en geruste plaatsen. De ganse wereld roeme in Gods heil onder Israël (Beuhlah).

NB: De 2^e zoon van Lea heet Aser: Gelukskind.

Het is duidelijk, dat vooral in de zgn. wijsheidsliteratuur het accent valt op de mens die op God vertrouwt, zich houdt aan Zijn wet en met wijsheid (chokma) en met ontferming in het leven staat. Hoe innemend worden hier ook de bruid en de deugdzame huisvrouw geroemd. Opmerkelijk is de zaligspreking van de mens die gedurig vreest (Spr. 28:14).

Terecht schrijft ds. F. J. Pop in zijn meermalen genoemde boek: 'Een zaligprijzing is de jubelende erkenning van het wonderbaarlijke feit, dat iemand in een toestand van geluk verkeert. Daarom heeft een zalig - prijzing steeds een mens, nooit een ding (bijv. de aarde of de tijd) tot object....Mozes prijst in Deut. 33: 29 Israël zalig op grond van het historische feit van de verlossing uit Egypte en van de zekerheid, dat in de toekomst al zijn vijanden voor Gods macht zullen wijken. Terwijl het volk nog midden in de misère van het woestijnleven is, kan het al zalig geprezen worden, omdat het déze toekomst heeft.'

II. Nieuwe Testament (Gr.makarios)

Ik beperk me tot de zaligsprekingen in het Griekse Nieuwe Testament, ingeluid met het woord 'makarios': zalig zijn/ is...¹

Wie is/ zijn (wel)gelukzalig?

- De armen van geest, de treurenden, de zachtmoedigen, de hongerigen en dorstenden, de barmhartigen, de reinen van hart, de vreedzamen, die vervolgd worden, als u de mensen smaden en vervolgen... Matth.5:3-11 Zie ook: Luk.6:20-22 (enkele zaligsprekingen).
- Hij die aan Mij niet zal geërgerd worden; Matth.11:6/ Luk.7:23
- Omdat zij zien en uw oren die horen; Matth.13:16/ Luk.10:23
- Simon Barjona; Matth.16:17
- Die dienstknecht (getrouw en voorzichtig); Matth. 24:46; Luk.12:37v, 43.

¹In Bible Works (Robertson's Word Pictures) lees ik het volgende over het woord 'makarios': "This is one of the words which have been transformed and ennobled by New Testament use; by association, as in the Beatitudes, with unusual conditions, accounted by the world miserable, or with rare and difficult" (Bruce). It is a pity that we have not kept the word "happy" to the high and holy plane where Jesus placed it. "If you know these things, happy (makarioi) are you if you do them" (Joh 13:17). "Happy (makarioi) are those who have not seen and yet have believed" (Joh 20:29). And Paul applies this adjective to God, "according to the gospel of the glory of the happy (makariou) God" (1Ti 1:11. Cf. also Tit 2:13). The term "Beatitudes" (Latin *beatus*) comes close to the meaning of Christ here by makarioi. It will repay one to make a careful study of all the "beatitudes" in the New Testament where this word is employed. It occurs nine times here (3-11), though the beatitudes in verses 10 and 11 are very much alike. The copula is not expressed in either of these nine beatitudes. In each case a reason is given for the beatitude, "for" (*hoti*), that shows the spiritual quality involved. Some of the phrases employed by Jesus here occur in the Psalms, some even in the Talmud (itself later than the New Testament, though of separate origin). That is of small moment. "The originality of Jesus lies in putting the due value on these thoughts, collecting them, and making them as prominent as the Ten Commandments. No greater service can be rendered to mankind than to rescue from obscurity neglected moral commonplaces" (Bruce). Jesus repeated his sayings many times as all great teachers and preachers do, but this sermon has unity, progress, and consummation. It does not contain all that Jesus taught by any means, but it stands out as the greatest single sermon of all time, in its penetration, pungency, and power.

- Zij die geloofd heeft; Luk.1:45
- Alle geslachten zullen mij zaligspreken (makaridzoo); Luk.1:48.
- De schoot...; Luk.11:27.
- Die het Woord Gods horen...; Luk.11:28
- Zalig, omdat zij niet hebben om u te vergelden...; Luk. 14:14
- Hij die brood eet...; Luk.14:15.
- De onvruchtbaren die niet gebaard hebben... Luk. 23:29
- Zo gij ze doet...(voeten wassen); Joh.13:17
- Die niet gezien...; Joh. 20:29
- Het is zaliger te geven dan te ontvangen; Joh.20:35
- Ik acht mezelf gelukkig (Paulus); Hand.26:2:
- Rom. 4:6-8: citeert uit Ps.32.
- Zalig die zichzelf niet oordeelt... Rom.11:22
- Evangelie der heerlijkheid van de zalige God; 1 Tim.1:11
- De zalige en alleen machtige Heere; 1 Tim. 6:15
- De zalig hoop;... Tit. 2:13:
- Zalig die verzoeking verdraagt; Jak. 1:12
- Zalig in dit zijn doen; Jak. 1:25
- Zalig, als u lijdt om der gerechtigheid/ als u gesmaad wordt... 1 Petr.3:14/ 4:14:
- Die leest en die horen...; Openb.1:3
- De doden die in de Heere sterven; Openb.14:13
- Hij die waakt; Openb.16:15
- Die geroepen zijn...; Openb.19:9
- Zalig en heilig die deel heeft...; Openb.20:6
- Die de woorden...bewaart; Openb.22:7
- Zalig die Zijn geboden doen; Openb.22:14

Samenvatting

In de zaligsprekingen door Jezus in Zijn bergrede uitgesproken, worden uitgerekend zij die in de wereld niet geacht worden en miskend zijn, geprezen. Jakobus haalt die draad op, wanneer hij in zijn brief zalig spreekt die lijden om Christus wil en beproeving verdragen. Verder worden in het NT zalig gesproken zij die de vervulling van de profetieën zien in Jezus. Ook zij die vergeving van zonden ontvangen (Ps.32). Zij die geloven zonder te zien. Zij die op God hopen. Die geroepen zijn tot de bruiloft van het Lam. Die het Woord lezen, horen en de geboden doen (voetwassing o.a.). Zij die voor Hem uitkomen (Simon Barjona) en die zich niet aan Hem stoten, maar God eren als de zalige God. Zij die als trouwe dienstknechten waken en wachten op de komst des Heeren. Die liever geven dan ontvangen. Zalig die in de Heere sterven.

Ik stem graag in met wat ds. F. J. Pop schrijft in zijn vaak genoemde boek: ‘Zalig zijn zij, die deel hebben aan de immense vreugde, heerlijkheid en overvloed van het Messiaanse rijk. De nieuwtestamentische zaligspreking is eschatologisch van aard....Opvallend is haar paradoxaal karakter: de armen, treurende (Mat.5: 3 v.v.), lijdenden (1 Petr. 3:14; 4:14...) zijn de gelukzaligen. Dit gaat dwars tegen de menselijke gevoelens in. Het past echter geheel bij Jezus en het evangelie, omdat Hij de zijnen betreft in de discontinuïteit van Zijn dood en opstanding, vernedering en verhoging. Zoals het de doden zijn, die zullen opstaan, zo zijn het de armen, die rijk zullen worden...’

‘Zowel O.T. als N.T. prijzen bepaalde mensen zalig. Zij roepen hen toe: Jullie zijn goed af! Wat ontbreekt er nog aan je geluk! O.T. en N.T. zien vanuit hun kennis van Gods woorden en daden reeds een werkelijkheid van geluk bij die mensen aanwezig, die nog geheel in lijden en nood verkeren en zelf van dit geluk nog geen spoor ontdekt hebben.

Niet alle mensen zijn zalig, maar alleen zij, die God zalig maakt. En juist zij zijn in dit leven wegens hun trouw aan God dikwijls de ellendigsten van alle mensen.'

Tenslotte:

Geloven is per definitie niet hetzelfde als het hebben van gelukzalige ervaringen. In een postmoderne tijd als de onze krijgt het laatste sterk de nadruk. Hoe voelt het aan? Ervaring lijkt de beste leermeester te zijn. Genieten is een modewoord. Maar waar het omgaat in onze omgang met de levende God is: lever jezelf met een radicale en ongereserveerde overgave aan Christus uit en heb genoeg aan Zijn enige gerechtigheid voor God. Geniet van Zijn *genadige* tegenwoordigheid, ook al mis je soms Zijn *gevoelige* tegenwoordigheid. Dat geeft mij vrede en rust.